

Alliert konferanse i Casablanca. President Roosevelt og statsminister Churchill har hatt et møte i Casablanca i Fransk Marokko som har vart i ti dager. Til stede var også stabssjefene for de to lands væpnede styrker: fra amerikansk side Marshall, King, Arnold, Eisenhower og Maxwell, fra engelsk side sir Allan Brooke, Charles Porton, Mountbatten, Andrew Conyngham og Alexander. Det heter i det allierte kommunike som er utsendt om begivenheten at stabsoffisere holdt stadige drøftelser, de møttes 2-3 ganger om dagen og de to allierte statsjefer ble nøye underrettet om forhandlingenes gang. Alle spørsmål vedrørende krigen hele verden over var gjenstand for en inngående behandling. Der ble satt opp oppgaver over alle hjelpe-midler som de allierte rår over, for å gi krigsførslen den størst mulige effekt til lands, til sjøs og i luften. Ingen av de hittidige interallierte konferanser har kunnet sammenliknes med disse langvarige diskusjoner. Der ble oppnådd fullstendig enighet om de planer og tiltak som skal gjennomføres i 1943 mot Tyskland, Italia og Japan for i størst mulig utstrekning å utnytte den fordelaktige vending begivenhetene tok i slutten av 1942. Stalin var også invitert til møtet, og hadde han kunnet komme, var det blitt holdt mye lenger øst. Men som øverstkommanderende for den russiske arme var det ikke mulig for Stalin under den pågående russiske vinteroffensiv å forlate Russland. Han ble imidlertid holdt fullstendig underrettet om alle militære forslag. USAs og Storbritannias statsjefer er fullt oppmerksom på den enorme krigsbyrde som Russland bærer langs hele den veldige østfronten, og det første mål for vestmaktene er derfor å befri Russland for en så stor vekt som mulig av denne byrde ved å slå til med størst mulig kraft på det fordelaktigste punkt. Også Chiang Kai Shek ble underrettet om de skritt som vil bli tatt for å støtte det tappert kjempende kinesiske folk. Selve hovedmålet for konferansen var, slik som det ble formulert av Roosevelt ved en presse-mottakelse i Casablanca igår, den ting at Tyskland, Italia og Japan skal overgi seg uten betingelser, "Bare en slik avslutning vil kunne sikre verdensfreden for folkene", uttalte presidenten. "Det er ikke det tyske, italienske og japanske folk vi vil ødelegge, men deres krigsfilosofi". Churchill betegnet konferansen som den viktigste og mest vellykte konferanse han hadde vært med på. De to statsjefer reiser nå, etter å ha fullført planene for offensiven i 1943, hver til sitt for sammen og hver for seg å sette planene i verk. - Blant de mange presseuttalelser om konferansen, siterer vi her bare "Daily Telegraph" som skriver: "Etter forrige krig lyktes det Tyskland etter fortvilte anstrengelser til slutt ved å ofre en mann, den tids Führer, å oppnå å være med å stille betingelser ved fredsslutningen, til tross for at det var militært slått. Senere oppfant man legenden om "dolkestøtet". Det er ikke tvil om at de vil forsøke det samme også denne gang. Vårt svar er kravet om betingelsesløs overgivelse". - Også Giraud og De Gaulle var til stede i Casablanca og konfererte med de allierte stabssjefer og seg imellom. De har utsendt et felleskommunike, der det heter at etter å ha utvokslert synspunkter er de blitt fullt enige om veien som fører til målet: fiendens fullstendige nederlag og gjenopprettelsen av den franske frihet, alle franskmenn må slutte seg sammen og kjempe side om side med de allierte. Frankrike har nå oppnådd full anerkjennelse som likestillet med de øvrige allierte nasjoner, i virkeligheten har det ikke på noe tidspunkt opphørt å kjempe. Økonomiske og finansielle problemer er drøftet, og det ble besluttet å etablere et permanent bindeledd mellom de kjempende franskmenn under De Gaulle og Nordafrika-organisasjonen under Giraud. - Eden opplyste idag at Storbritannia og Russland står i stadig kontakt med hinannen både når det gjelder strategiske spørsmål og etterkrigsproblemer i sin alminnelighet.

Flyangrep. Amerikanske flygende festninger og Liberator bombefly foretok inatt for første gang angrep mot mål i Tyskland. Sjømiliterer anlegg ble bombet. Et nøyaktig kommunike vil bli utsendt senere idag. - Britiske bombefly har igjen angrepet den tyske ubåtbasis Lorient. En annen styrke angrep mål i Bordeaux. Ett britisk bombefly saknes.

Russland. Stalin mottok igår den amerikanske og engelske ambassadør i Moskva. - Dagens russiske kommunike melder at den omringede tyske arme ved Stalingrad nå praktisk talt er ute av verden. Det 66. tyske infanteriregiment er fullstendig utsløttet, mens det 534. overga seg igår. Bare 12000 mann av de 22 divisjoner som talte over 200000 tyskere og rumenere er i live. Det russiske krigsbytte omfatter 1300 tanks, 3000 kanoner, 49000 motorvogner og 500 fly. Militærhistorien kjenner intet tilsvarende eksempel på omringelsen og tilintetgjørelsen av en så stor hær utstyrt med de mest moderne våpen. Jernbanen vestover fra Stalingrad ble åpnet igjen idag i en strekning av 400 km.s lengde. - De øvrige frontavsnitt: Ved Voronesj har russerne gjennobret flere bebodde strøk. 1000 tyskere ble drept her igår. Den styrke som rykker fram mot Kupiansk har inntatt nye stillinger. I Nordkaukasus fortsetter framgangen, 400 tyskere falt i Armavirområdet igår. De to russiske kolonner som rykker fram mot Tikhoretsk for å stenge den tyske Kaukasusarme inne, står nå begge bare 50 km fra byen. På Leningradfronten og i Volkovavsnittet fortsetter den russiske framgang. Geriljatropper som opererer bak de tyske tropper i Ukraina har ødelagt tre tyske troppetog.

Nordafrika. Den 8de arme har rykket videre fram i Nordafrika, og har oppnådd kontakt med Rommels baktropper vest for Zuabia. Fienden trekker seg tilbake mot den tunesiske grense. På flyplassen ved Castel Benito etterlot tyskerne seg 200 fly hvorav 30 var brukbare.

UTENRIKSKRONIKK VED DR. ARNE ORDING 27/1 1943.

Møtet i Casablanca er det fjørde i rekken av konferanser mellom Roosevelt og Churchill. Disse møter appellerer til folkefantasien, og denne gang kommer det særlige moment til at det er første gang Roosevelt forlater Amerika i krigstid. Dette vil ha den synlige virkning på det amerikanske folk at de blir klar over at iallfall presidenten anser Hitler for å være hovedfienden, og at krigen etter hans mening først må vinnes i Europa. Møtets hensikt er å tilveiebringe et intimt samarbeide om de mange problemer som opptar vestmaktene idag. I demokratiske land i krig gjennomføres det praktiske program ved samarbeide mellom de militære og politiske organisasjoner; men retningslinjene for arbeidet fastlegges likevel av de ansvarlige statsmenn. Folkenes vilje utkrystalliseres så å si i de ledende personligheter, og det er derfor av stor betydning at de oppnår personlig kontakt, at de forstår hinannen og kan komme på talefot. Her spiller særlig Churchill en stor rolle. Storbritannia har den naturlige oppgave å bygge bro med sin store allierte i øst og sin store allierte i vest; og ingen er som Churchill personlig særlig skikket til å løse denne oppgave, hans ukuelige viljekraft, hans kamphumor, hans åpenhet og rike menneskelighet gjør det mulig for ham å opparbeide det naturlige tillitsforhold mellom Roosevelt og Stalin. Like viktig er det at det består enighet mellom de to vestlige demokratier og at lederne personlig får anledning til å møtes og drøfte de praktiske problemer som foreligger.

Forholdet ved møtet i Casablanca er et ganske annet enn hva det var i Washington i fjor vår. Dengang sto Hitler foran sin annen store sommeroffensiv i Russland, mens Rommel i Afrika truet Egypt. Denne gang er det russerne som har offensiven, og forholdet i Afrika er også smudd helt om. Den røde arme truer med å ødelagge store deler av den tyske krigsmakt, og hjemme i Tyskland forberedes folkot på tilbaketog i Russland og en defensiv krig. Det er naturligvis ennå ikke utelukket at tyskerne kan utføre offensive operasjoner av begrenset målestokk på østfronten og andre steder; men håpet om en overveldende seier og verdensherredømme er for alltid forbi. Nå gjelder det å "forsvare Europa", mens deres håp er en militær framgang i øst eller vest for å åpne jernringen om denne "festning". - Mot denne bakgrunn er Casablancamøtets beslutning om bare å anerkjenne en betingelsesløs overgivelse fra Tysklands, Italias og Japans side av meget stor betydning. Det er ikke meningen å utrydde de tre folk, men disse land skal bli satt ut av stand til å true verdensfreden på nytt i fremtiden. Roosevelt og Churchill var ledsaget av sine stabssjefer, og de fastsatte de strategiske planer for 1943. Dette år vil bringe den avgjørende offensiv mot aksen. Spørsmålet var hvordan vestmaktene best kunne utnytte den gunstige situasjon som oppsto ved russernes seire på østfronten. Om de strategiske planer ble selvsagt intet offentliggjort, men det som først og fremst må skje er jo å drive aksen ut av Nordafrika.

Den 8de arme vant sin avgjørende seier ved El Alamein fra 23 september til 4 oktober ifjor. Siden da har den marsjert over 2000 km, mest gjennom ørkenland, på mindre enn 3 måneder. Det er en organisatorisk bedrift som på sett og vis er like beundringsverdig som den strategiske seier ved el Alamein. Rommel fikk ikke anledning til å benytte seg av noen av de naturlige forsvarsstillinger i italiensk Nordafrika. Den 23 januar i år rykket engelskmennene inn i Tripolis, og dermed var det ikke sten tilbake på sten av Mussolinis afrikanske kolonirike. De tysk-italienske tropper gjorde nok sitt beste for å ødelagge den gode havnen i byen; men etter de siste meldinger ser det ut til at skaden er mindre enn ventet. Om en tid vil havnen være fullt brukbar igjen. Meget snart vil engelskmennene kunne benytte flyklassene i Tripolitania. Derfra er det bare 300 km til Malta, og der vil kunne etableres samarbeide mellom jager- og bombeflyene på Malta og i Tripolitania. Videre er det viktig at aksestyrkene i byene Tunis og Bizerte nå vil bli truet både fra øst og vest; og aksens forsyningslinjer både til lands og til sjøs vil kunne angripes med større virkning enn før. - Det kan tenkes at Rommel vil prøve å sette seg til motværge ved Mareth-linjen straks innenfor den tunesiske grense, som ble bygd av franskmennene til forsvar mot Italia. Den strekker seg fra kysten og inn mot fjellene i ca. 40 km.s lengde, men det er delte meninger om hvor sterk den er. Litt lenger nord går en annen naturlig forsvarslinje fra Gabès mot en saltsjø inne i landet. Det er mulig Rommel vil stanse her. Ihvertfall må en regne med at Rommel og von Arnim vil få forbindelse med hverandre. Tilsammen har de ca. 150000 mann, for størstedelen gode tropper og som dessuten rår over gode naturlige forsvarslinjer. På den annen side vil de allierte angripe fra 2 sider, den 8de arme fra øst og Andersons 1. arme og Clarks 5 amerikanske arme fra vest. De siste har overlegne styrker, men har vært hindret av dårlige kommunikasjonslinjer og dårlig vær. Været vil ikke bedres før ute i mars.

Etter å ha påpekt betydningen av møtet mellom Giraud og de Gaulle og gitt en oversikt over de franske tropper i Nordafrika, resymerte Ording de viktigste etapper av forhandlingene i Casablanca og sluttet med ordene: "Vi har derfor rett til å håpe at de ledende allierte stormakter er blitt enige om en folles alliert strategi".

HVORDAN "HITLERS BRUNE NETT" ARBEIDDE

I NORGE FØR INVASJONEN

Ved overfallet på Norge hadde Hitler ikke så lite hjelp i de tyske statsborgere som bodde i Norge. Hans maskineri, som ofte er blitt kalt "det brune nett", arbeidet ikke annerledes her enn i de fleste andre overfalte land.

I Norge levde det en del tyskere og østerrikere samt en del tsjekkoslavakere av tysk øtt. Disse tyskerne var for det meste håndverkere og handelsagenter, en del var spesialarbeidere og hotellfagfolk. Kunsten var representert ved en musiker. Mange av disse hadde vært i Norge i mange år. De eldste var kommet alt før siste verdenskrigen. I Norge, som i de fleste land, fantes det ikke restriksjoner for utlendinger som søkte arbeid. De fleste av disse tyskere hadde ikke noe spesielt politisk syn. Rent åndelig talt levde de ennå i det gamle Tyskland som de hadde forlatt, og de var - som de fleste utenlands-tyskere - reaksjonsert innstilt. De så ennå keisertiden i et romantisk skjær. Weimarrepublikken hadde aldri vært populær hos de norske utenlandstyskerne. Det er ikke rart at de fleste hilste Hitler velkommen da han i 1933 kom til makten i Tyskland.

Utenlands-tyskerne hadde nok på sett og vis vært organisert også før 1933, men de hadde ikke noe særlig politisk tilsnitt. De tyske foreninger i utlandet var mest av selskaps- og sosial karakter. Men det tredje rike, vel vitende om hvilket politisk instrument disse foreningene kunne bli, organiserte dem i løpet av kort tid. Dette ble også gjort i Norge. Her gikk det så meget lettere, ettersom de tyske foreninger var finansielt avhengig av "Riket". Og midlene, som før 1933 alltid hadde vært knappe, kunne nå forholdsvis lett skaffes tilveie under diktaturstyret i Tyskland. De tyske foreninger i Norge ble således snart ensrettet.

Mer motstand var i begynnelsen i de norsk-tyske selskaper som var grunnlagt av nordmenn, d.v.s. norske Tysklandsvenner. Norsk-tysk-østerrisk forening i Oslo var imidlertid ledet av en fremtredende nordmann, som både var nazivennlig og nazi-aktivistisk innstilt. I Norsk-tysk forening i Bergen ble innsatt til formann fru en tysk konsulatsekretær - i strid med foreningens statutter. Siden ble også disse kulturelle institusjoner i stigende grad et redskap for den tyske nazi-propaganda, idet norske demokratiske Tysklandsvenner ble fjernet fra disse foreninger. Tyskere som kanskje tenkte og følte demokratisk i samsvar med den ånd som hersket i Norge, ble litt etter litt presset inn i partiet (ikke NS, men det tyske naziparti i Norge), noe som for disse personer ikke var en ren formalitet, men førte med seg alvorlige høytidelige, hemmelige forpliktelser. For det første gjaldt det kravet om "absolutt lydighet" mot der Führer og Tyskland, selv i tilfelle hvor man kom i strid med de gjeldende norske lover. Det press som det tyske nazipartiet satte på sine medlemmer, ble etterhvert såpass sterkt at de tilslutt nærmest måtte betraktes som lydige slaver. Et av de mest drastiske midler var truslen om ikke å forlenge passets gyldighet for "ulydige borgere".

De fleste tyskere likte seg godt i Norge, hvor de økonomisk sett hadde det langt bedre enn sine landsmenn i Tyskland. Og hvor mye de enn skrøt av hvor storartet det var i Hitlers Tyskland, så likte de ikke tanken på å måtte reise fra Norge, tilbake til det Vaterland.

De norske myndigheter forlangte gyldige pass av disse tyskere for å gi dem oppholdstillatelse i Norge, og den tysker som ikke fikk sitt pass forlenget eller fornyet gjennom tyske konsulat, risikerte derfor å bli deportert tilbake til Tyskland. Det var ikke noe merkelig i at disse mennesker, hvis de da ikke allerede var blitt nazister, fryktet konsulatet og i enda høyere grad nazipartiet, som her holdt sine møter uhindret på norsk jord og kontrollerte både konsulatene og foreningene som et slags Gestapo. I foreningslokalene opptrådte talerne ofte i brun uniform, og kontrollen gikk så langt at den lokale gauleiter i Bergen foranstaltet en "utrenskningsaksjon" i det tyske konsulat, slik at både konsulen og to konsulatfunksjonærer (en var norskfødt og derfor naturligvis særdeles farlig) ble sendt til andre land og erstattet med nazister. Partiet kaltes her åpent på trykte kort, som også ble sendt til nordmenn, "Stützpunkt Bergen der nationalsozialistischen Bewegung".

Nomen est omen!

Gauleiteren i Oslo, den beryktede Günther Kern, - som i Norge tjente ca. 30.000 kroner året på sin tyske språkskole - holdt ofte foredrag i tyske byer om Norge og skjelte ved slike anledninger statsminister Nygaardsvold og den norske regjering ut for "jødetreller". Da en norsk dame, som hørte Kerns foredrag i Eisenach opprørt reiste seg, svarte Kern: "Ja, jeg ser på Norge med nazistiske øyne".

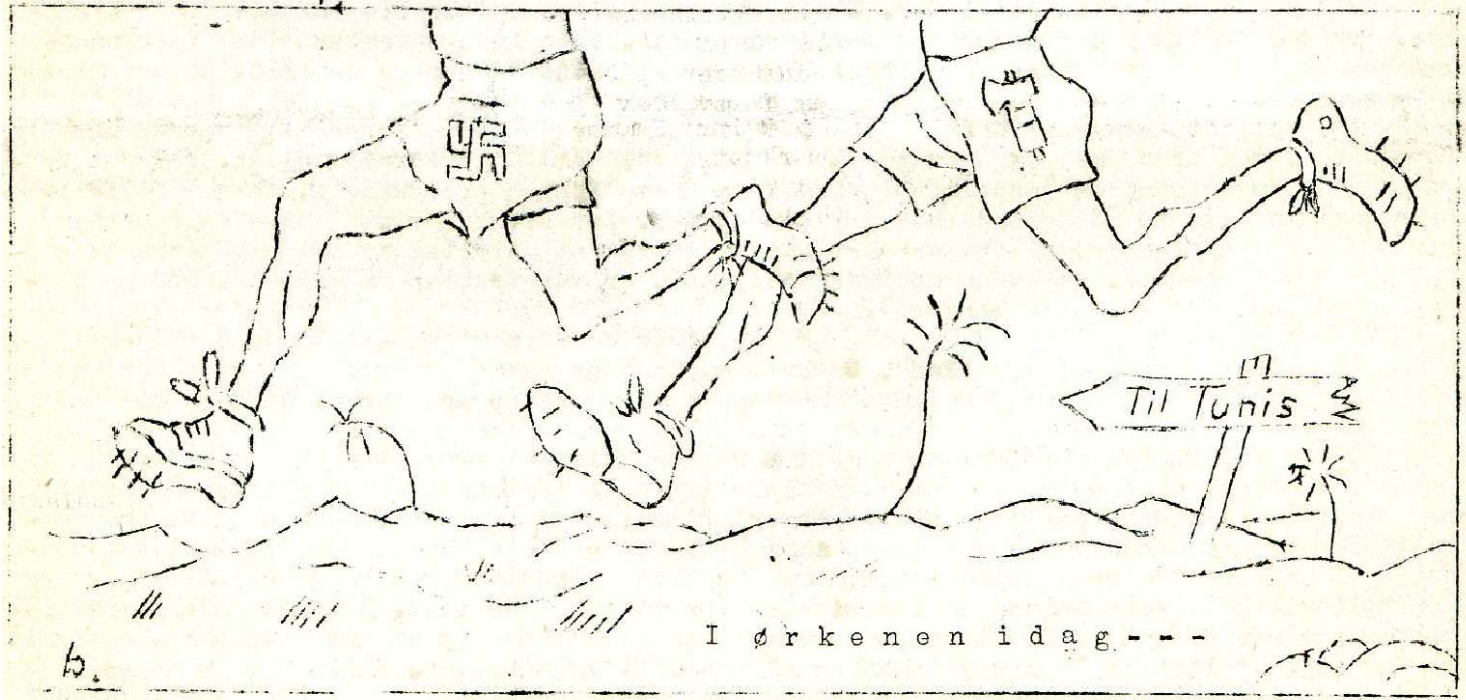
Kern ble tilslutt fjernet fra Norsk tikkeringkastings tyskundervisning. Men det lyktes ham likevel å komme seg inn i viktige stillinger i norske institusjoner. Vi vet i dag hvorfor denne opplagte spion hadde fått oppholdstillatelse i Norge før invasjonen kom.

Opprinnelig hadde disse tyske organisasjonene i Norge begrenset sin virksomhet til propaganda. Men det tidspunkt da den ble utvidet også til spionasje, kom allerede før stor-krigen begynte i september 1939. Med henblikk på denne farlige oppgave hadde riktignok det tredje rike sendt oppover sine eksperter årevis i forveien. Men da tyskerne blant sine egne landsmenn i Norge opprettet en "arbeidstjeneste" (hva skulle den normalt ha å gjøre på norsk jord?) kunne enhver som kjente nazismen, ikke lenger være i tvil om at hver en-

ste organisert utenlands-tysker i Norge ble gjort til et ledd i den tyske spionasje og i krigsforberedelsen. De fikk for eksempel - akkurat som i andre land, som Holland, Belgia og Frankrike - hemmelige sirkulærer og formularer til utfylling, der de måtte berette om norske veier, depoter, befestede steder, garasjer, landingsplasser etc. som de visste om. Det så ofte tilsynelatende harmløst ut og den enkelte tysker kunne vel således ikke gi så mange opplysninger, men han var likevel et ledd i en stor kjede, og den hjelp han ydet, ble som helhet betraktet av stor betydning for overfallsplanene som ble utarbeidet i Berlin.

Alle disse små og store spionene i Norge nøt fordelene av demokratiet med sin meningsfrihet. Allslags propaganda, selv om den var aldri så lumsk, var tillatt, og grensen mellom propaganda og spionasjevirksomhet innenfor den tyske koloni i Norge var så raffinert trukket at det ikke fantes noen lovlig måte man kunne gripe inn på. Dertil påsto de fleste nordmenn at den tyske propaganda var så barnslig at den ikke var verd de norske myndigheters oppmerksomhet. - De tyskere som var blitt norske statsborgere, var også utsatt for et veldig press. Enkelte av dem hadde fremdeles sine største handelsinteresser i Tyskland, og forøvrig gjorde åpne eller skjulte trusler her meget. Mange av disse "norsktyske" var imidlertid alt i forveien blitt hemmelige (tildels også helt åpne) nazister, slik at de hadde sikret seg på begge måter. En tør også anta at søknader om norsk statsborgerskap fra tyskere med denne innstilling ble begunstiget av det norske sentralpasskontors nazivennlige sjef, Konstad, som praktisk talt hadde det avgjørende ord ved nøytraflisteringen. Senere er han jo også gått inn i det nye nazistiske høyesterett. Det var også Konstad som i slutten av 1938, etter at Østerrike var falt, ubønnhørlig tvang alle østerrikere i Norge, hvis de da ikke var politiske flykninger fra tidligere, til pent og pyntelig å gå til det tyske konsulat for ydmykt å søke om tyske pass. Ved denne hjelpen fra hr. Konstads side fikk så den tyske spionasje- og propagandaorganisasjon nye rekrutter.

(Hermann Rössler i "Norsk Tidend")

MOSQUITOFLYET. Det britiske luftfartsministerium har gitt nærmere opplysninger om det nye Mosquitofly, hvis utmerkede egenskaper ble klarlagt da det første gang kom til anvendelse over Oslo i høst. Flyet lages av de Havilland Air Craft Company, som ikke har bygd militærfly siden forrige krig, men som er kjent for sine sivilfly. Med Mosquitoflyet har de Havilland laget et av de fineste fly som overhode er bygd. De to Rolls-Royce-motorer gir det en fart som bringer det opp på toppen i jagerklassen, og det er lett å manøvrere. Det har lenge vært sterkt behov for en dagbomber med jagerfart, og Mosquitoen er nottopp dette flyet. Offisielt beskrives Mosquitoen som en oppklaringsbomber, og den har vært meget brukt til dagoppklaring over Tyskland og okkupert territorium. Som bomber kan den ta en nyttig bombelast over lange avstander. Meget bemerkelsesverdig ved konstruksjonen er at flyet er bygd helt av tre; det er det første militærfly som under denne krig bygges helt av tre. Konstruksjonen er meget enkel, og det er derfor mulig å fordele arbeidet på en rekke trevarefirmaer. Det har vist seg at trefly er mere motstandsdyktig enn metallfly; en kule vil nemlig rive opp stykker av metallet, mens den bare lager et lite hull tvers igjennom treet.